

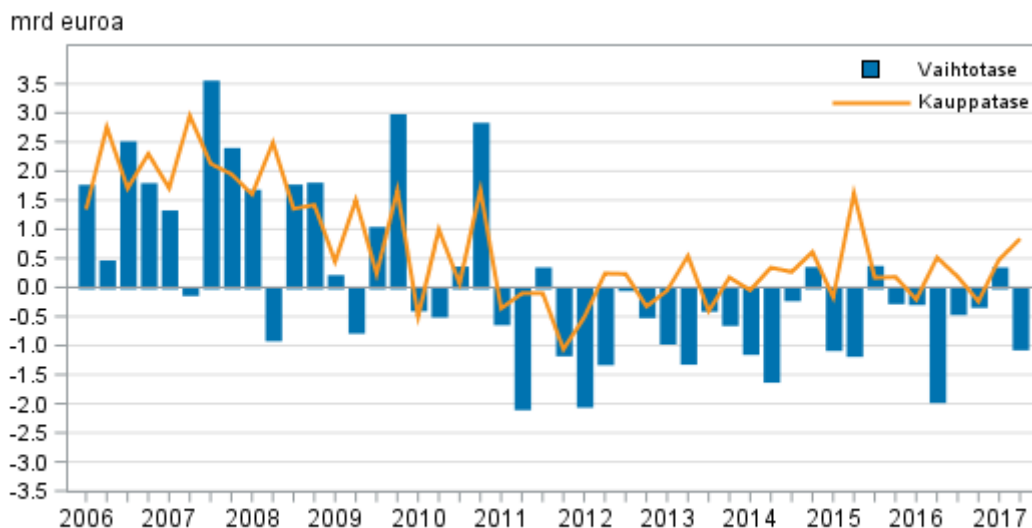
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2017, 2. neljännes

Vaihtotaseen alijäämä pieneni, ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vaihtotaseen alijäämä pieneni toisella neljänneksellä nettoviennin kasvaessa. Maksutaseen mukaisen kauppataseen ylijäämä kasvoi selvästi ja palvelutaseen alijäämä supistui viennin kasvaessa tuontia enemmän. Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni yritys sektorin velkojen kasvettua. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja kauppataase

Vaihtotase toisella neljänneksellä

Vaihtotase oli 1,0 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2017 toisella neljänneksellä. Alijäämä pieneni 0,9 miljardia euroa edellisvuoden vastaavasta neljänneksestä. Maksutaseen mukainen tavaravienti kasvoi tavaratuontia enemmän. Myös palveluvienti kasvoi selvästi.

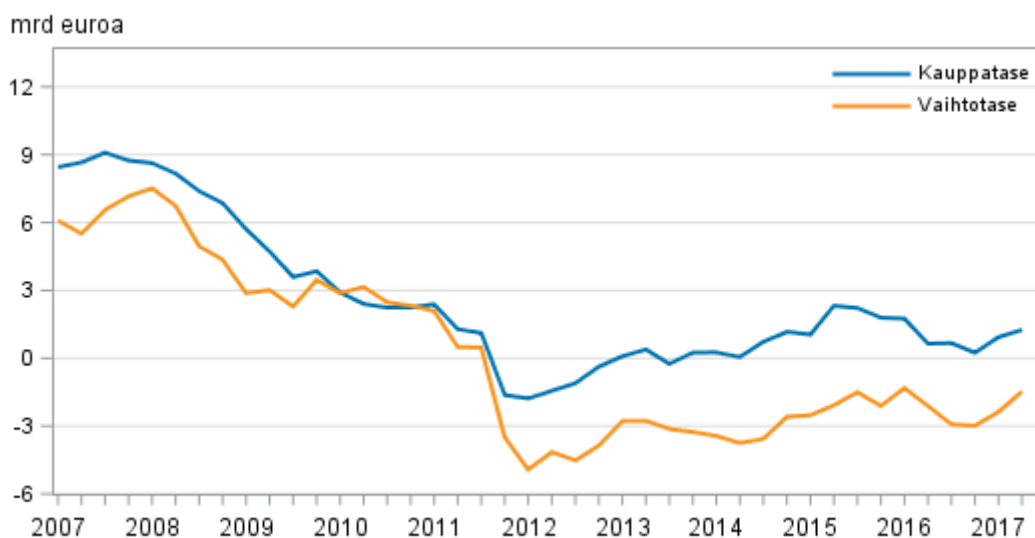
Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,8 miljardiin euroa ylijäämäinen. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,5 miljardia euroa ylijäämäinen. Toisen neljänneksen maksutaseen mukainen tavaravienti, 15,5 miljardia euroa, nousi 13 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Tavaratuonti nousi 14,7 miljardiin euroon, 11 prosenttia vuoden takaisesta. Maksutaseen mukainen tavaravienti on kasvanut 16 prosenttia tammi–kesäkuussa verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Palvelutase oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen toisella neljänneksellä. Vuoden 2016 toisella neljänneksellä alijäämää kertyi 0,9 miljardia euroa. Palveluvienti, 6,2 miljardia euroa, kasvoi 9 prosenttia ja palvelutuonti 2 prosenttia. Tammi–kesäkuussa palveluvienti kasvoi 5 prosenttia.

Ensitulon tili oli 0,9 miljardia euroa alijäämäinen toisella neljänneksellä, mikä selittyy lähinnä sijoitustulojen alijäämällä. Ensitulon tili pitää sisällään mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen.

Maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#). Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

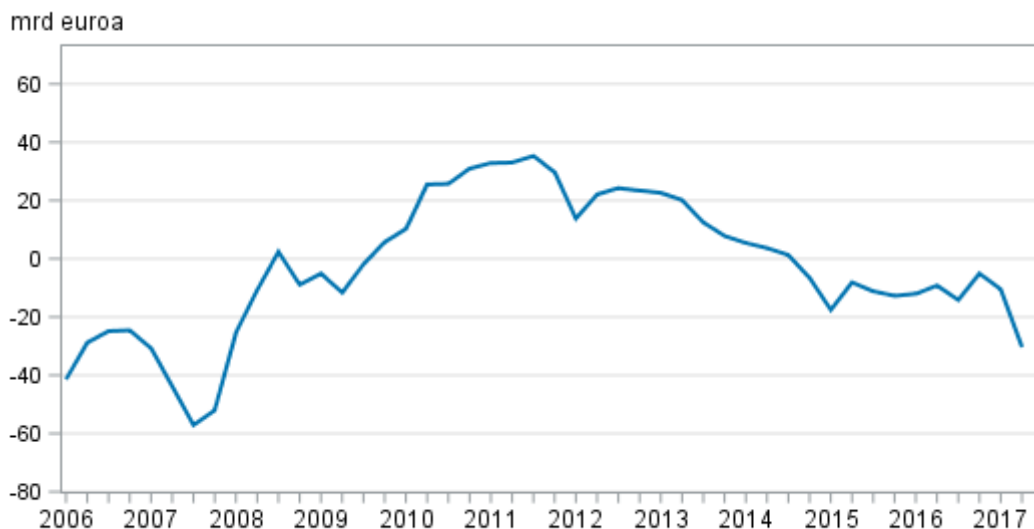
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vuoden 2017 toisen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 605,0 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 635,4 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli siten -30,3 miljardia euroa. Nettovarallisuusasema heikkeni verrattuna edellisen vuosineljänneksen loppuun, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -10,5 miljardia euroa. Sektoreittain tarkasteltuna ulkomaista varallisuusasemaa heikensi eniten yrityssektorin nettovarallisuusaseman heikkeneminen -67,6 miljardista eurosta -86,0 miljardiin euroon.

Aikaisemmin julkaistuihin tietoihin verrattuna Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema on heikentynyt koko tarkentuneen aikasarjan osalta, vuoden 2015 ensimmäisestä neljänneksestä lähtien. Tietojen tarkentuminen selittyy pääasiassa arvopaperisijoitusten nettovarallisuuden tarkentumisella alaspäin.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi Suomeen lähes kaikissa sijoituslajeissa

Pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti 15,0 miljardia euroa toisella neljänneksellä. Eniten pääomaa virtasi Suomeen suorina sijoituksina nettomääräisesti 9,8 miljardia euroa. Suomesta virtasi ulkomaille pääomaa nettomääräisesti vain muina sijoituksina, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisina lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, 0,5 miljardia euroa.

Ulkomaisiin suoriin sijoituksiin liittyvät bruttosaamiset vuoden 2017 toisen neljänneksen lopussa olivat 148,0 miljardia euroa ja vastaavat velat 114,2 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli siten positiivinen toisen neljänneksen lopussa, kun saamisia oli 33,8 miljardia euroa velkoja enemmän. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema heikkeni toisella vuosineljänneksellä, kun ulkomaisten suorien sijoitusten saamiset laskivat ja velat kasvoivat, mutta on kuitenkin 1,0 miljardia euroa korkeampi kuin vuosi sitten.

Suomen ulkomaisten suorien sijoitusten saamisia lisättiin toisella neljänneksellä nettomääräisesti 0,3 miljardilla eurolla. Suorien sijoitusten bruttosaamiset kuitenkin laskivat, sillä saamisten muut arvomuutokset olivat toisella vuosineljänneksellä -3,0 miljardia euroa. Suorien sijoitusten velkoja lisättiin nettomääräisesti 10,0 miljardilla eurolla, ja velkojen lisäys kohdistui pääasiassa yritysryhmän sisäisiin lainoihin.

Ulkomaille suuntautuviin arvopaperisijoituksiin virtasi pääomaa vuoden 2017 toisella neljänneksellä nettomääräisesti 0,3 miljardia euroa. Sen sijaan sijoituskantaa supistivat valuuttakurssi- ja hinnanmuutokset, yhteensä 4,0 miljardia euroa. Arvopaperisaamisia ulkomailta oli ensimmäisen neljänneksen lopussa yhteensä 298,5 miljardia euroa, josta 166,0 miljardia euroa oli sijoituksia osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin sekä 132,5 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinapapereihin. Vaikka suomalaisten ulkomaiset arvopaperisaamiset ovat laskeneet vuoden 2017 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana, on sijoituskanta edelleen 2,8 miljardia euroa korkeampi kuin vuosi sitten.

Toisen neljänneksen lopussa arvopaperivelat ulkomaille olivat 331,2 miljardia euroa, josta 129,8 miljardia euroa oli sijoituksia osakkeisiin sekä sijoitusrahasto-osuuksiin ja 201,3 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin sekä rahamarkkinapapereihin. Toisella neljänneksellä ulkomailta lisättiin arvopaperisijoituksia Suomeen 4,5 miljardia euroa. Osakkeisiin ja sijoitusrahastoihin sijoitettiin nettomääräisesti 3,7 miljardia euroa ja velkapapereihin 0,7 miljardia euroa.

Toisella neljänneksellä rahoitustaloustoimet supistivat Suomesta ulkomaille suuntautuvia muita sijoituksia nettomääräisesti 19,8 miljardia euroa. Myös Suomeen suuntautuvista muista sijoituksista vedettiin pääomaa pois nettomääräisesti 20,4 miljardia euroa. Toisen neljänneksen lopussa muiden sijoitusten saamia oli 127,4 miljardia euroa ja velkoja 170,8 miljardia euroa.

Johdannaisiin liittyviä nettosaamia oli Suomella vuoden 2017 toisen neljänneksen lopussa 2,4 miljardia euroa, mikä on 1,9 miljardia euroa vähemmän kuin ensimmäisen neljänneksen lopussa. Pääasiassa kansainvälisistä yritysjärjestelyistä johtuen sekä johdannaisiin liittyvät saamiset että velat ovat supistuneet huomattavasti vuoden takaiseen verrattuna. Saamiset ovat supistuneet 108,3 miljardista eurosta 21,6 miljardiin euroon ja velat ovat supistuneet 103,5 miljardista eurosta 19,2 miljardiin euroon.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Rahoitustaseen nettovirta sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	8
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	9

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q2	2016/Q3	2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2
Tulot	1. Vaihtotase	24 366	23 379	25 003	24 951	26 367
	1.1 Tavarat	13 783	13 065	13 907	14 625	15 514
	1.2 Palvelut	5 681	5 816	6 489	6 008	6 184
	1.3 Ensitulo	4 620	4 219	4 324	4 024	4 328
	1.4 Tulojen uudelleenjako	282	280	283	294	342
Menot	1. Vaihtotase	26 321	23 821	25 321	24 609	27 415
	1.1 Tavarat	13 269	12 883	14 149	14 144	14 678
	1.2 Palvelut	6 614	6 520	7 266	6 404	6 720
	1.3 Ensitulo	5 681	3 553	2 977	3 244	5 195
	1.4 Tulojen uudelleenjako	757	864	929	817	821

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Rahoitustaseen nettovirta sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q2	2016/Q3	2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	1 907	-8 849	479	13	-14 993
	S11 Yritykset	1 178	-2 676	2 600	-2 863	-12 490
	S121 Keskuspankki	236	11 260	-35 156	42 974	-9 066
	S122 Muut rahalaitokset	-1 664	-18 823	36 944	-41 125	8 722
	S123 Rahamarkkinarahastot	90	-4	62	42	-430
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-43	1 192	619	-69	840
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	509	1 771	-538	646	-1 097
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	609	373	-388	949	-622
	S1311 Valtionhallinto	-1 151	-2 467	-4 190	-2 409	832
	S1313 Paikallishallinto	-111	-90	-189	-15	18
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	2 197	338	655	2 007	-1 816
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	56	276	58	-124	117

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q2	2016/Q3	2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	736 387	736 407	693 471	634 830	605 043
	S11 Yritykset	135 478	135 855	136 284	144 236	138 482
	S121 Keskuspankki	72 107	83 696	49 094	91 852	82 745
	S122 Muut rahalaitokset	252 258	229 752	209 670	89 913	76 780
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 448	2 459	2 507	2 539	2 445
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	67 146	70 942	73 276	76 977	78 651
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	26 114	29 424	32 272	33 373	34 581
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	27 726	28 509	28 439	29 120	28 016
	S1311 Valtionhallinto	16 114	15 729	14 722	15 303	13 219
	S1313 Paikallishallinto	366	398	448	502	564
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	124 707	126 852	133 075	136 046	134 418
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 924	12 791	13 684	14 970	15 142
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	745 561	750 557	698 530	645 367
S11 Yritykset		188 499	198 258	198 762	211 834	224 440
S121 Keskuspankki		11 646	11 922	12 151	12 234	12 280
S122 Muut rahalaitokset		376 111	371 782	315 079	245 496	223 607
S123 Rahamarkkinarahastot		36	56	43	39	382
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		19 983	21 362	21 998	24 484	26 095
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		35 690	36 591	38 337	39 571	41 646
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		714	811	910	971	1 033
S1311 Valtionhallinto		105 568	102 711	102 104	102 345	96 841
S1313 Paikallishallinto		2 957	3 069	3 302	4 440	4 467
S1314 Sosiaaliturvarahastot		4 358	3 997	5 845	3 952	4 570
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt						
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-9 174	-14 150	-5 060	-10 537
	S11 Yritykset	-53 021	-62 403	-62 479	-67 599	-85 957
	S121 Keskuspankki	60 461	71 773	36 942	79 617	70 465
	S122 Muut rahalaitokset	-123 853	-142 030	-105 408	-155 582	-146 827
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 412	2 404	2 464	2 500	2 062
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	47 163	49 580	51 278	52 493	52 556
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-9 576	-7 165	-6 065	-6 198	-7 065
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	27 012	27 698	27 530	28 149	26 983
	S1311 Valtionhallinto	-89 454	-86 981	-87 382	-87 042	-83 622
	S1313 Paikallishallinto	-2 591	-2 671	-2 854	-3 938	-3 903
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	120 349	122 855	127 230	132 094	129 848
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 924	12 791	13 684	14 970	15 142

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksien mukana.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Saana Ranta-Ruona 029 551 3375

Vastaava tilastajohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi